

УДК 342.9

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-11-6

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

Головач Олександр Андрійович,

кандидат юридичних наук

ORCID ID: 0009-0007-8462-3561

У статті досліджено адміністративно-правові засади цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності в умовах сучасної трансформації системи публічного адміністрування. Проаналізовано теоретичні підходи до розуміння категорії «цифровізація» у правовій науці та сфері публічного управління, а також обґрунтовано необхідність її розмежування із суміжними поняттями діджиталізації та оцифрування. Встановлено, що цифровізація адміністративних процедур є не лише технологічним процесом, пов'язаним із переведенням документообігу в електронну форму, а комплексним механізмом трансформації адміністративно-правових відносин між органами публічної адміністрації та суб'єктами підприємницької діяльності.

У роботі досліджено провідні європейські стандарти та головні напрями цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємництва, зокрема розвиток електронних адміністративних послуг, електронної взаємодії між органами влади, використання цифрових платформ та інформаційних систем у процесі реалізації управлінських функцій. Обґрунтовано, що сучасна цифрова трансформація публічного адміністрування пов'язана не лише зі спрощенням адміністративних процедур, але й зі зміною самої моделі взаємодії між державою та приватними особами.

Окрему увагу приділено аналізу сучасного стану правового регулювання цифровізації адміністративних процедур в Україні. Охарактеризовано роль законодавства про адміністративну процедуру, електронні довірчі послуги, державні електронні ресурси та цифрові адміністративні сервіси у формуванні національної моделі цифрового публічного адміністрування. Встановлено, що протягом останніх років в Україні відбувається поступовий розвиток цифрової адміністративної інфраструктури та розширення практики надання адміністративних послуг у цифровому форматі.

Водночас обґрунтовано, що подальша цифровізація адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності потребує комплексного вдосконалення адміністративно-правового регулювання. Визначено, що актуальними залишаються проблеми фрагментарності нормативної бази, недостатньої інтегрованості електронних систем, нерівномірності доступу до цифрових сервісів, а також правового регулювання автоматизованого прийняття адміністративних рішень та використання технологій штучного інтелекту у сфері публічного адміністрування.

За результатами дослідження сформульовано загальні напрями подальшого вдосконалення правового забезпечення цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності з урахуванням сучасних тенденцій розвитку цифрового врядування та трансформації публічного управління.

Ключові слова: цифровізація; адміністративна процедура; публічне адміністрування; підприємницька діяльність; електронне урядування; адміністративні послуги; цифрові технології; штучний інтелект.

Golovach O. A. Digitalization of administrative procedures in the field of entrepreneurial activity: European standards and Ukrainian practice

The article examines the administrative and legal foundations of the digitalization of administrative procedures in the field of entrepreneurial activity within the context of the contemporary transformation of the public administration system. The study analyzes theoretical approaches to the interpretation of the category of “digitalization” in legal scholarship and public administration theory and substantiates the necessity of distinguishing this concept from the related notions of digital transformation and digitization. It is established that the digitalization of administrative procedures should not be reduced merely to a technological process of converting document circulation into electronic form; rather, it constitutes a comprehensive mechanism for transforming administrative and legal relations between public administration bodies and business entities.

The paper explores the leading European standards and the principal directions of digitalization of administrative procedures in the field of entrepreneurship, including the development of electronic administrative services, electronic interaction between public authorities, and the use of digital platforms and information systems in the exercise of managerial functions. It is substantiated that the contemporary digital transformation of public administration is associated not only with the simplification of administrative procedures, but also with the transformation of the very model of interaction between the state and private individuals.

Particular attention is paid to the analysis of the current state of legal regulation of the digitalization of administrative procedures in Ukraine. The role of legislation on administrative procedure, electronic trust services, state electronic resources, and digital administrative services in the formation of the national model of digital public administration is characterized. It is established that Ukraine has witnessed the gradual development of digital administrative infrastructure and the expansion of administrative services provided in digital form in recent years.

At the same time, it is argued that the further digitalization of administrative procedures in the field of entrepreneurial activity requires comprehensive improvement of administrative and legal regulation. The study identifies such pressing issues as the fragmentation of the regulatory framework, insufficient integration of electronic systems, unequal access to digital services, as well as the legal regulation of automated administrative decision-making and the use of artificial intelligence technologies in public administration.

Based on the findings of the study, the author formulates general directions for further improvement of the legal framework governing the digitalization of administrative procedures in the field of entrepreneurial activity, taking into account contemporary trends in the development of digital governance and the transformation of public administration.

Keywords: *digitalization; administrative procedure; public administration; entrepreneurial activity; e-government; administrative services; digital technologies; artificial intelligence.*

Актуальність проблеми. Актуальність дослідження зумовлена глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються у системі публічного адміністрування України в умовах цифрової трансформації держави та європейської інтеграції. У сучасних умовах ефективність функціонування підприємницького середовища значною мірою залежить від швидкості, доступності та прозорості адміністративних процедур, пов'язаних із державною реєстрацією, ліцензуванням, дозвільною діяльністю, поданням звітності та взаємодією суб'єктів господарювання з органами публічної адміністрації. Саме тому цифровізація відповідних процедур поступово перетворюється на один із провідних напрямів модернізації механізму публічного управління.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває у зв'язку з активним впровадженням в Україні цифрових адміністративних сервісів, розвитком систем електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів, а також поступовим переходом до цифрових моделей надання адміністративних послуг. Водночас процес цифровізації супроводжується низкою складних адміністративно-правових викликів, пов'язаних із фрагментарністю нормативного регулювання, недостатнім рівнем інтегрованості інформаційних систем, нерівномірністю доступу до цифрових сервісів, забезпеченням кібербезпеки та захисту персональних даних.

Додаткового значення дослідженню надає необхідність гармонізації українського законодавства зі стандартами Європейського Союзу у сфері цифрового врядування. Європейський досвід демонструє формування нової моделі публічного адміністрування, заснованої на принципах цифрової доступності, інтероперабельності, електронної ідентифікації та автоматизації адміністративних процедур. За таких умов дослідження адміністративно-правових засад цифровізації процедур у сфері підприємницької діяльності має не лише теоретичне, але й важливе практичне значення для подальшого вдосконалення системи публічного адміністрування України.

Метою статті є дослідження адміністративно-правових засад цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності, аналіз сучасного стану їх правового регулювання в Україні та Європейському Союзі, а також визначення основних напрямів удосконалення національного законодавства у сфері цифрового публічного адміністрування.

Виклад результатів дослідження. Категорія «цифровізація» (від англ. digitalization) у сучасній науковій та нормативній площині використовується досить неоднозначно, оскільки її нерідко ототожнюють із суміжними поняттями «діджиталізація» або вужчим за змістом терміном «оцифрування» (digitization). З позицій адміністративно-правової доктрини розмежування зазначених категорій має принципове значення, оскільки оцифрування характеризує переважно технічний процес переведення аналогової інформації у цифрову форму, тоді як цифровізація охоплює значно ширший комплекс трансформацій, пов'язаних зі зміною механізмів функціонування публічної адміністрації, способів реалізації владних повноважень, процедурної форми адміністративної діяльності та характеру взаємодії держави з приватними особами [1, с. 128].

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, схвалена Кабінетом Міністрів України у 2018 році, визначає цифровізацію як «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними» [2]. Наведене визначення стало одним із перших комплексних нормативних підходів до розуміння цифрової трансформації та заклало основу для подальшого розвитку державної політики у цій сфері. Водночас уже на сучасному етапі цифровізація розглядається не лише як інструмент технологічної модернізації, але і як один із визначальних напрямів трансформації механізму публічного управління, адміністративних процедур та способів реалізації публічно-владних функцій держави.

Подальший розвиток відповідних підходів відображено у Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року [3], у якій цифровізація пов'язується із формуванням цифрових екосистем, розвитком інноваційного середовища та інтеграцією України до єдиного цифрового простору Європейського Союзу. Така еволюція нормативних підходів свідчить про поступовий перехід від сприйняття цифровізації як переважно технологічного процесу до її розуміння як комплексного адміністративно-правового механізму трансформації публічного адміністрування та суспільних відносин загалом.

У площині адміністративного права цифровізація адміністративних процедур означає зміну процедурної форми реалізації владних повноважень органами публічної адміністрації шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі розгляду та вирішення індивідуальних адміністративних справ. За таких умов подання заяви, обмін документами, встановлення фактичних обставин, ухвалення адміністративного акта та доведення його до відома заінтересованої особи здійснюються переважно в електронному середовищі. Водночас цифровізація адміністративних процедур не змінює публічно-владної природи адміністративної діяльності та не усуває необхідності дотримання фундаментальних принципів адміністративного права, зокрема принципів належного адміністрування, правової визначеності, пропорційності, рівності перед законом та забезпечення процедурних гарантій приватної особи.

Як справедливо зазначає А. Ю. Осадчий, результатом цифровізації публічного адміністрування є формування моделі електронного урядування, «за якого відбувається активна взаємодія суб'єктів публічного адміністрування з суспільством, людиною, бізнесом за допомогою інформаційно-комунікативних технологій» [4, с. 27]. Водночас у сучасних умовах цифровізація вже не може розглядатися виключно як інструмент підвищення ефективності адміністративної діяльності. Йдеться про поступову трансформацію самої парадигми взаємодії між державою та приватною особою, у межах якої поряд із владно-розпорядчою функцією дедалі більшого значення набуває сервісна функція публічної адміністрації.

У сфері підприємницької діяльності цифровізація адміністративних процедур охоплює електронну державну реєстрацію суб'єктів господарювання, цифровізацію дозвільних та ліцензійних процедур, електронне подання звітності, автоматизацію окремих контрольних заходів, а також функціонування інтегрованих цифрових платформ адміністративних послуг. Кожен із зазначених напрямів характеризується власною специфікою адміністративно-правового регулювання та різним рівнем практичної реалізації у державах – членах Європейського Союзу та в Україні.

У науковій літературі обґрунтовано підкреслюється взаємозв'язок цифровізації публічного управління та трансформації підприємницької діяльності. Так, О. О. Зеркіна та С. М. Євстаф'єв визначають діджиталізацію підприємництва як «трансформацію бізнесу з метою адаптації до вимог сучасного цифрового світу шляхом переведення бізнес-процесів у цифровий формат» [5]. У зв'язку з цим цифровізацію доцільно розглядати як двосторонній процес: з боку публічної адміністрації – як модернізацію механізмів реалізації адміністративних процедур і способів здійснення владних повноважень, а з боку суб'єктів господарювання – як трансформацію моделей взаємодії з державою та адаптацію до умов цифрового адміністративного середовища.

Принципово важливо, що у сучасній адміністративно-правовій науці цифровізація розглядається не лише як інструмент спрощення процедур або підвищення оперативності управлінських рішень, але і як фактор трансформації самої природи публічного адміністрування. Так, Ж. А. Кононенко та співавтори зазначають, що цифровізація «продукує ключову роль у сучасному бізнесі, прискорюючи розвиток підприємств та розширюючи їх можливості», а її успішна імплементація «вимагає стратегічного мислення, інвестицій та уваги до кібербезпеки» [6]. У цьому аспекті цифровізація

адміністративних процедур повинна бути підпорядкована не лише завданням ефективності чи технологічної оптимізації, але й забезпеченню належного адміністративного провадження, прозорості діяльності публічної адміністрації, доступності адміністративних послуг та ефективного захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у цифровому середовищі.

З огляду на це цифровізація адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності об'єктивно потребує формування цілісного адміністративно-правового механізму, здатного забезпечити баланс між ефективністю публічного адміністрування, реалізацією сервісної функції держави, належним захистом прав суб'єктів господарювання та дотриманням фундаментальних принципів правової держави у цифровому середовищі. У сучасних умовах цифровізація адміністративної діяльності вже не може розглядатися виключно як питання технологічної модернізації, оскільки її впровадження безпосередньо впливає на порядок реалізації владних повноважень, процедуру ухвалення адміністративних актів, межі адміністративного розсуду та систему процедурних гарантій приватної особи. Найбільш системно відповідні підходи сформовано у праві Європейського Союзу, де цифровізація адміністративних процедур для суб'єктів підприємницької діяльності ґрунтується на комплексі взаємопов'язаних нормативних стандартів та принципів.

Правову основу цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності в Європейському Союзі формує система взаємопов'язаних нормативних актів, спрямованих на створення єдиного цифрового простору адміністративних послуг. Насамперед ідеться про Регламент ЄС № 2018/1724 Європейського Парламенту та Ради щодо створення Єдиного цифрового шлюзу (single digital gateway – SDG) для забезпечення доступу до інформації, адміністративних процедур, а також сервісів підтримки та вирішення проблем. Зазначений акт фактично закріпив один із базових принципів сучасного європейського адміністративного права, відповідно до якого суб'єкти підприємницької діяльності повинні мати можливість отримувати доступ до адміністративних процедур та реалізовувати свої процедурні права незалежно від територіальних меж конкретної держави-члена. Йдеться не лише про доступ до інформації щодо умов здійснення підприємницької діяльності, але й про можливість проходження значної частини адміністративних процедур у дистанційному електронному форматі [7].

Регламент SDG імплементував у сферу адміністративних процедур принцип «єдиної точки доступу», відповідно до якого взаємодія суб'єкта господарювання з публічною адміністрацією має здійснюватися через інтегроване цифрове середовище без необхідності звернення до значної кількості різних органів чи інформаційних ресурсів. У межах відповідного підходу цифровізація адміністративних процедур розглядається не лише як інструмент спрощення адміністративної діяльності, але і як засіб забезпечення доступності адміністративних послуг, зменшення адміністративного навантаження на підприємців та підвищення рівня правової визначеності у відносинах між бізнесом і державою. Нормативне охоплення SDG включає реєстраційні, дозвільні, податкові та інші процедури, пов'язані зі здійсненням підприємницької діяльності, а особливого значення набуває вимога щодо забезпечення можливості повного онлайн-завершення відповідних адміністративних процедур [7].

Поряд із цим важливе значення має Регламент eIDAS (Regulation (EU) № 910/2014), а також його оновлена редакція – Регламент eIDAS 2.0 (Regulation (EU) 2024/1183), який визначає правові та технічні засади електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг у межах Європейського Союзу. Для сфери підприємницької діяльності значення цього акта є фундаментальним, оскільки без належної системи електронної ідентифікації неможливо забезпечити юридично значущу реалізацію адміністративних процедур у цифровому середовищі. Фактично eIDAS формує правову основу цифрової довіри у сфері публічного адміністрування та створює умови для належної ідентифікації учасників адміністративних правовідносин, достовірності електронних документів та юридичної визначеності адміністративних дій, вчинених в електронній формі. Оновлений Регламент eIDAS 2.0, зокрема, передбачає запровадження European digital identity wallet (EUDI Wallet), що має забезпечити уніфікований механізм підтвердження особи та інших юридично значущих атрибутів у межах єдиного цифрового простору [8].

Суттєву роль у формуванні правового механізму цифровізації адміністративних процедур відіграє також Директива NIS2 (Directive (EU) 2022/2555), яка встановлює сучасні вимоги до кібербезпеки інформаційних систем і мереж, у тому числі тих, що використовуються органами публічної адміністрації у процесі надання адміністративних послуг суб'єктам підприємницької діяльності. У сучасних умовах інформаційна безпека є не лише технічним, але й адміністративно-правовим питанням, оскільки належний рівень захисту державних інформаційних ресурсів

безпосередньо пов'язаний із забезпеченням стабільності адміністративних процедур, захистом прав приватних осіб та довірою до цифрових форм взаємодії з публічною адміністрацією. У цьому аспекті NIS2 фактично закріплює обов'язок органів влади забезпечувати належний рівень організаційної та технічної стійкості цифрової адміністративної інфраструктури [9].

Таким чином, сучасна європейська модель цифровізації адміністративних процедур ґрунтується не лише на технологічній модернізації публічного адміністрування, але й на формуванні комплексної системи адміністративно-правових гарантій реалізації прав суб'єктів підприємницької діяльності у цифровому середовищі. Принципи доступності адміністративних процедур, правової визначеності, електронної взаємодії, взаємного визнання електронних документів та належного рівня цифрової довіри фактично формують сучасний стандарт організації цифрового публічного адміністрування. Як слушно зазначає С. С. Ненько, Регламент ЄС № 2018/1724 «закріплює вимогу транскордонного доступу до адміністративних процедур та інформації в онлайн-форматі, що формує орієнтир для гармонізації українського законодавства» [9]. Водночас eIDAS 2.0 «визначає стандарти електронної ідентифікації та довірчих послуг, які є базовою умовою для функціонування безпаперових адміністративних процедур» [8].

Окремої уваги у сучасній європейській адміністративно-правовій доктрині набуває концепція Digitally Integrated Regulation (DIR) – цифрово інтегрованого регулювання. Її сутність полягає у формуванні таких нормативних конструкцій, які є придатними для автоматизованого застосування інформаційними системами без необхідності значного дискреційного втручання посадової особи. Фактично йдеться про поступовий перехід від традиційної моделі адміністративного провадження, заснованої переважно на індивідуальному адміністративному розсуді, до моделей, у межах яких окремі адміністративні рішення можуть ухвалюватися автоматизовано за умови чіткого нормативного визначення критеріїв та процедурних умов їх прийняття.

У сфері підприємницької діяльності відповідний підхід відкриває можливості для автоматизованого надання адміністративних послуг, зокрема автоматичної державної реєстрації, видачі окремих дозвільних документів або підтвердження адміністративного статусу суб'єкта господарювання у разі встановлення відповідності визначеним законодавством вимогам. Водночас концепція цифрово інтегрованого регулювання має важливе адміністративно-правове значення, оскільки актуалізує питання меж допустимої автоматизації владних повноважень, співвідношення алгоритмічного адміністрування та адміністративного розсуду, а також необхідності збереження належних процедурних гарантій приватної особи. За умови належного нормативного врегулювання відповідний підхід здатний сприяти зменшенню адміністративного навантаження на бізнес, скороченню корупційних ризиків та підвищенню рівня правової визначеності у сфері адміністративних процедур.

Практика держав – членів Європейського Союзу свідчить про значну варіативність моделей реалізації відповідних підходів залежно від особливостей національних систем публічного адміністрування. Так, Естонія сформувала одну з найбільш інтегрованих моделей цифрової взаємодії держави та бізнесу, забезпечивши можливість дистанційної реєстрації компанії у межах системи e-Residency [10]. У Нідерландах функціонує єдина цифрова система MijnOverheid («Мій уряд»), яка забезпечує інтегровану взаємодію громадян і суб'єктів господарювання з органами публічної адміністрації [11]. Польща реалізувала портал Biznes.gov.pl, що поєднує механізми державної реєстрації, отримання дозвільних документів, подання звернень та доступу до адміністративних сервісів [12]. Наведений досвід має важливе значення для України не лише з позицій технічної модернізації адміністративних процедур, але й у контексті трансформації самої моделі взаємовідносин між державою та суб'єктами підприємницької діяльності відповідно до принципів сервісної держави та належного адміністрування.

З огляду на зазначене особливого значення набуває аналіз стану правового регулювання та практики цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності в Україні.

Правову основу цифровізації адміністративних процедур в Україні загалом та у сфері підприємницької діяльності зокрема формує розгалужена система нормативно-правових актів і програмних документів. Одним із базових документів стратегічного характеру стала вищезгадана Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, яка визначила основні напрями державної політики у сфері цифрової трансформації. У подальшому на її основі Міністерством цифрової трансформації України було розроблено низку програмних та нормативних документів, спрямованих на розвиток електронного урядування, цифрових адміністративних сервісів та інтеграцію державних інформаційних ресурсів.

Процедурний аспект взаємовідносин між органами публічної адміністрації та приватними особами, у тому числі суб'єктами підприємницької діяльності, врегульовано Законом України «Про адміністративну процедуру», прийнятим у 2022 році та введеним у дію з 15 грудня 2023 року [13]. Ухвалення зазначеного Закону стало важливим етапом розвитку національного адміністративно-процедурного законодавства та наближення української моделі адміністративного провадження до європейських стандартів належного адміністрування. Закон закріплює можливість здійснення адміністративного провадження в електронній формі, визнає юридичну силу електронних доказів, передбачає можливість надсилання адміністративних актів електронними засобами зв'язку та використання цифрових інструментів на різних стадіях адміністративної процедури. Як зазначає О. Соловійова, «положення Закону повною мірою відповідають ідеї цифровізації публічно-правової сфери та забезпечують можливість використання цифрових технологій на будь-якій стадії адміністративного провадження» [14]. Водночас цифровізація адміністративної процедури не змінює її правової природи та не усуває необхідності дотримання фундаментальних принципів адміністративного права, зокрема принципів правової визначеності, пропорційності, офіційності, обґрунтованості адміністративного акта та забезпечення ефективного захисту прав приватної особи у відносинах із публічною адміністрацією.

Центральне місце у системі цифровізації адміністративних послуг для суб'єктів підприємницької діяльності в Україні посідає Єдиний державний вебпортал електронних послуг «Дія» та однойменний мобільний застосунок. Функціонування цієї системи відображає поступовий перехід від традиційної моделі адміністративного обслуговування до цифрової моделі взаємодії між публічною адміністрацією та приватною особою, у межах якої реалізація адміністративних процедур здійснюється переважно в електронному середовищі. У цьому аспекті система «Дія» є не лише технологічною платформою надання адміністративних послуг, але й одним із ключових елементів трансформації механізму реалізації сервісної функції держави.

Через портал «Дія» суб'єкти підприємницької діяльності можуть здійснювати державну реєстрацію бізнесу, отримувати окремі дозвільні документи, подавати звітність, користуватися державними електронними ресурсами та реалізовувати інші адміністративні права у цифровому форматі. Організаційні та функціональні засади діяльності відповідної системи визначено Положенням про Єдиний державний вебпортал електронних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 року [15]. Фактично йдеться про формування інтегрованого цифрового середовища адміністративних послуг, у межах якого приватна особа отримує можливість взаємодії з різними органами публічної адміністрації через єдину інформаційну платформу.

Функціонально система «Дія» охоплює Реєстр адміністративних послуг, електронний кабінет користувача, мобільний застосунок, а також підсистеми електронної взаємодії та перевірки даних. Для суб'єктів підприємницької діяльності особливого значення набувають сервіси, пов'язані зі спрощеною державною реєстрацією фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб. Значна частина відповідних реєстраційних дій здійснюється в автоматизованому режимі з подальшим внесенням відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Водночас автоматизація окремих адміністративних процедур не усуває необхідності дотримання процедурних гарантій приватної особи та забезпечення належного контролю за законністю адміністративних рішень, ухвалених із використанням цифрових технологій.

За своєю функціональною природою система «Дія» значною мірою відповідає європейській концепції «єдиного вікна», відповідно до якої суб'єкт господарювання повинен мати можливість реалізовувати свої адміністративні права через інтегровану цифрову платформу без необхідності взаємодії з великою кількістю різних органів чи інформаційних систем. Разом із тим практична реалізація зазначеного підходу в Україні все ще характеризується окремими нормативними, технічними та організаційними обмеженнями, пов'язаними насамперед із недостатнім рівнем інтеграції окремих державних інформаційних ресурсів та неоднорідністю цифрової адміністративної практики.

Важливим елементом нормативної основи цифровізації адміністративних процедур є Закон України «Про електронні довірчі послуги» 2017 року, який визначає правові засади використання електронних підписів, електронних печаток та інших засобів електронної ідентифікації, необхідних для юридично значущої взаємодії у цифровому середовищі [16]. Значення відповідного Закону виходить за межі суто технічного регулювання, оскільки електронні довірчі послуги фактично формують основу цифрової довіри у сфері адміністративних правовідносин та забезпечують юридичну дійсність адміністративних дій, вчинених в електронній формі. Положення Закону значною мірою орієнтовані

на підходи, закріплені у європейському праві, хоча повна гармонізація національного законодавства із відповідними стандартами Європейського Союзу ще не завершена.

Водночас у межах євроінтеграційного процесу Україна продовжує здійснювати заходи, спрямовані на гармонізацію національної системи електронних довірчих послуг із європейськими стандартами та розвиток механізмів взаємного визнання електронної ідентифікації й електронних довірчих сервісів між Україною та Європейським Союзом [17]. Зазначений напрям має важливе значення для розвитку транскордонної електронної взаємодії та поступової інтеграції України до єдиного європейського цифрового простору. Для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності це створює передумови для використання українських електронних довірчих засобів у межах цифрових систем держав – членів Європейського Союзу.

Окрім значення для цифровізації адміністративних процедур має система державних електронних реєстрів. В Україні функціонує система «Трембіта» – захищена система електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів, яка забезпечує інтеграцію публічних реєстрів та електронний обмін даними між органами влади. Її функціонування спрямоване на реалізацію принципу «одноразового подання інформації», відповідно до якого суб'єкт підприємницької діяльності не повинен повторно надавати органам публічної адміністрації відомості, що вже містяться у державних інформаційних системах. За таких умов обмін інформацією має здійснюватися безпосередньо між органами влади у межах інтегрованого цифрового середовища [18].

В адміністративно-правовому аспекті функціонування системи «Трембіта» має важливе значення для забезпечення ефективності адміністративних процедур, зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання та реалізації принципу належного адміністрування. Водночас інтеграція державних інформаційних ресурсів актуалізує питання захисту персональних даних, інформаційної безпеки, меж доступу до державних реєстрів та відповідальності за неправомірне використання цифрової інформації. Разом із тим у межах європейських моніторингових досліджень у сфері цифрового публічного адміністрування протягом останніх років відзначається позитивна динаміка розвитку механізмів інтероперабельності державних інформаційних систем в Україні [19].

Незважаючи на суттєвий прогрес у сфері цифровізації адміністративних процедур для суб'єктів підприємницької діяльності, досягнутий в Україні протягом останніх років, правове регулювання цієї сфери все ще характеризується недостатньою системністю та наявністю окремих нормативних суперечностей. Проведений порівняльно-правовий аналіз свідчить, що подальша цифрова трансформація публічного адміністрування потребує не лише розвитку електронних сервісів або технічної модернізації інформаційної інфраструктури, але й формування цілісної адміністративно-правової моделі цифрового адміністрування, здатної забезпечити належну реалізацію прав суб'єктів підприємницької діяльності у цифровому середовищі.

Передусім в Україні досі відсутній спеціальний законодавчий акт, який би комплексно врегулював відносини у сфері цифрового публічного адміністрування підприємницької діяльності. Нормативні положення, що стосуються електронної взаємодії між органами публічної адміністрації та суб'єктами господарювання, розпорошені між значною кількістю законів і підзаконних нормативно-правових актів, що ускладнює їх практичне застосування, знижує рівень правової визначеності та створює ризики неоднакового адміністративного тлумачення. За таких умов цифровізація адміністративних процедур нерідко відбувається фрагментарно, без належної узгодженості між окремими елементами цифрової адміністративної інфраструктури. На відміну від цього, у праві Європейського Союзу відповідні механізми функціонують у межах більш уніфікованої нормативної моделі, орієнтованої на забезпечення єдиних стандартів цифрової адміністративної взаємодії.

Другою суттєвою проблемою залишається неповна реалізація принципу одноразового подання інформації. Незважаючи на функціонування системи «Трембіта» та поступове розширення електронної взаємодії між державними інформаційними ресурсами, суб'єкти підприємницької діяльності у багатьох випадках усе ще змушені повторно подавати органам публічної адміністрації інформацію, яка вже міститься у державних реєстрах або перебуває у розпорядженні інших органів влади. Така практика фактично покладає негативні наслідки недостатньої інтегрованості державних інформаційних систем на приватну особу та суперечить сучасним підходам до організації сервісної діяльності публічної адміністрації. У державах Європейського Союзу реалізація відповідного принципу розглядається як одна з базових умов мінімізації адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання та забезпечення ефективності адміністративних процедур.

Суттєвою проблемою також є відсутність законодавчо гарантованого права суб'єкта підприємницької діяльності на повне онлайн-завершення адміністративної процедури. Попри те, що Закон України «Про адміністративну процедуру» допускає можливість здійснення адміністративного провадження в електронній формі, він не встановлює чіткого обов'язку органів публічної адміністрації забезпечити можливість повної реалізації конкретних адміністративних процедур у цифровому форматі. На практиці це призводить до збереження змішаних («гібридних») адміністративних процедур, у межах яких окремі етапи адміністративної взаємодії здійснюються електронно, тоді як завершення провадження все ще потребує особистої присутності особи, подання паперових документів або здійснення додаткових дій поза межами цифрової системи. У результаті цифровізація окремих адміністративних процедур має частковий характер і не забезпечує повної реалізації потенціалу електронного адміністрування.

Окремого значення набуває проблема забезпечення рівного доступу суб'єктів підприємницької діяльності до цифрових адміністративних сервісів. Практика свідчить, що значна частина фізичних осіб-підприємців, особливо у сільській місцевості та серед представників старших вікових груп, не володіє достатнім рівнем цифрових навичок або не має стабільного доступу до необхідної цифрової інфраструктури. За таких умов цифровізація адміністративних процедур не повинна призводити до фактичного обмеження доступу особи до реалізації своїх адміністративних прав. Відповідно принцип пріоритетності цифрової форми взаємодії з публічною адміністрацією має поєднуватися із збереженням альтернативних механізмів отримання адміністративних послуг для осіб, які об'єктивно не можуть скористатися електронними сервісами. У цьому аспекті особливого значення набувають принципи доступності, рівності та недискримінації у сфері цифрового публічного адміністрування.

У цьому контексті заслуговує на увагу підхід В. В. Стадника та С. О. Наскального до цифрової трансформації, відповідно до якого пріоритетного значення набуває формування «цифрової екосистеми» бізнесу, що «перетворює розрізнені цифрові ініціативи на платформний функціонал, який забезпечує системність, синергію та стійку фінансову результативність» [20]. Наведений підхід є релевантним не лише для приватного сектору, але й для сфери цифрового публічного адміністрування. У сучасних умовах ефективність цифровізації адміністративних процедур визначається не стільки кількістю окремих електронних сервісів, скільки рівнем їх інтегрованості, узгодженості та здатності функціонувати як єдина система реалізації адміністративних прав та обов'язків. Саме недостатня взаємодія між окремими державними реєстрами, цифровими платформами та інформаційними системами залишається однією з ключових проблем сучасної моделі цифровізації адміністративних процедур в Україні.

Проведений аналіз нормативного регулювання та адміністративної практики дозволяє сформулювати низку пропозицій щодо вдосконалення правового забезпечення цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємництва.

Насамперед подальший розвиток цифровізації адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності потребує формування цілісної та внутрішньо узгодженої нормативної моделі цифрового публічного адміністрування. У сучасних умовах фрагментарне нормативне регулювання вже не відповідає рівню складності цифрових управлінських процесів та не забезпечує належної єдності адміністративної практики. У зв'язку з цим доцільним видається прийняття спеціального законодавчого акта, який би закріпив базові принципи цифрового врядування, визначив правові засади функціонування інтегрованих інформаційних систем публічної адміністрації, стандарти взаємодії державних електронних ресурсів, а також механізми міжвідомчого електронного обміну інформацією. Водночас відповідне законодавче регулювання має бути спрямоване не лише на технічну модернізацію адміністративної діяльності, але й на забезпечення належної реалізації адміністративних процедур, правової визначеності та доступності адміністративних послуг для суб'єктів підприємницької діяльності.

Не менш важливого значення набуває проблема правового регулювання автоматизованого прийняття адміністративних рішень у сфері підприємницької діяльності. Подальша цифровізація адміністративних процедур неминуче супроводжується зростанням ролі алгоритмічних систем у процесі підготовки та ухвалення адміністративних рішень, що актуалізує питання меж допустимої автоматизації владних повноважень та забезпечення належних процедурних гарантій приватної особи. За таких умов Закон України «Про адміністративну процедуру» потребує доповнення положеннями, які б визначали правові засади автоматизованого адміністративного провадження, критерії допустимості автоматизованого прийняття рішень, межі використання алгоритмічних систем у діяльності органів

публічної адміністрації, а також процесуальні механізми захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності. Особливого значення при цьому набуває право особи на перегляд автоматизованого рішення уповноваженою посадовою особою, а також вимоги до прозорості алгоритмів, можливості їх зовнішнього аудиту та недопущення дискримінаційних практик у процесі цифрового адміністрування. Водночас автоматизація адміністративних процедур не повинна призводити до нівелювання публічно-владної природи адміністративного рішення або усунення принципу індивідуалізації адміністративного акта. У цьому аспекті українське законодавство об'єктивно потребує орієнтації на сучасні європейські підходи до забезпечення балансу між ефективністю цифрового адміністрування та гарантіями захисту прав людини у цифровому середовищі.

Подальша гармонізація українського законодавства з правом Європейського Союзу також потребує приведення національної системи електронних довірчих послуг у відповідність до сучасних європейських підходів у сфері електронної ідентифікації та цифрової довіри. У цьому випадку йдеться не лише про технічне зближення окремих стандартів електронної взаємодії, але насамперед про формування повноцінного правового простору цифрової довіри, у межах якого електронна ідентифікація, електронний підпис та інші електронні довірчі засоби матимуть належний рівень юридичної визначеності та взаємного визнання у транскордонному цифровому середовищі.

У зазначеному контексті особливого значення набуває створення правових засад функціонування національної системи цифрової ідентифікації, сумісної з відповідними європейськими механізмами електронної взаємодії. Не менш важливими є нормативне врегулювання процедур взаємного визнання електронних підписів та електронної ідентифікації між Україною і державами – членами Європейського Союзу, а також адаптація вимог до надавачів електронних довірчих послуг відповідно до сучасних стандартів цифрової безпеки та електронної довіри. Фактично подальший розвиток системи електронних довірчих послуг має забезпечити не лише технічну можливість електронної взаємодії, але й належний рівень довіри до адміністративних дій та адміністративних актів, вчинених у цифровому середовищі.

Водночас одним із найбільш складних та перспективних напрямів подальшої трансформації публічного адміністрування є формування правових засад використання технологій штучного інтелекту в адміністративних процедурах, пов'язаних із підприємницькою діяльністю. У сучасних умовах системи штучного інтелекту поступово перетворюються на самостійний елемент механізму публічного адміністрування, здатний впливати на оцінку ризиків, зміст адміністративних рішень, здійснення контрольних заходів та інші форми реалізації владно-управлінських повноважень. У зв'язку з цим цифровізація адміністративної діяльності актуалізує принципово нові адміністративно-правові питання, пов'язані зі співвідношенням алгоритмічного адміністрування та адміністративного розсуду, межами допустимого використання автоматизованих систем у процесі ухвалення адміністративних рішень, а також забезпеченням належних процедурних гарантій приватної особи.

За таких умов Україна у найближчій перспективі потребує формування спеціального законодавства, яке б визначало правові засади використання технологій штучного інтелекту органами публічної адміністрації, вимоги до прозорості та підзвітності алгоритмічних рішень, критерії оцінки ризиків застосування відповідних систем, а також механізми захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у разі використання автоматизованих форм адміністрування. Водночас автоматизація адміністративних процедур не повинна призводити до нівелювання принципів належного адміністрування, правової визначеності та індивідуалізації адміністративного акта. Незалежно від рівня цифровізації адміністративної діяльності остаточною відповідальність за законність адміністративного рішення повинна залишатися за органом публічної адміністрації.

У цьому аспекті особливого значення набувають сучасні європейські підходи до правового регулювання штучного інтелекту, насамперед положення Регламенту ЄС про штучний інтелект (AI Act) [21], який формує нову модель правового регулювання алгоритмічного врядування та визначає базові вимоги до безпечності, прозорості та підконтрольності систем штучного інтелекту у сфері публічного управління.

Висновки. Цифровізація адміністративних процедур у сфері підприємницької діяльності поступово перетворюється на один із визначальних напрямів трансформації сучасного публічного адміністрування. У сучасних умовах цифрові технології вже не можуть розглядатися виключно як допоміжний інструмент організації адміністративної діяльності, оскільки їх впровадження безпосередньо впливає на зміст, структуру та механізми реалізації владно-управлінських функцій держави. У цьому

аспекті цифровізація виступає не лише технологічним, але й комплексним адміністративно-правовим явищем, що зумовлює переосмислення традиційних підходів до взаємодії між публічною адміністрацією та суб'єктами підприємницької діяльності.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що сучасна модель цифрового публічного адміністрування формується під визначальним впливом європейських нормативно-правових стандартів, заснованих на принципах доступності адміністративних послуг, інтероперабельності інформаційних систем, транскордонної взаємодії, цифрової довіри та належного захисту прав особи у цифровому середовищі. Саме ці підходи сьогодні визначають загальний напрям розвитку адміністративного законодавства держав, орієнтованих на інтеграцію до єдиного європейського цифрового простору.

Україна протягом останніх років демонструє поступове формування власної моделі цифрового врядування, орієнтованої на спрощення адміністративних процедур та підвищення доступності публічних сервісів для суб'єктів господарювання. Водночас результати проведеного аналізу свідчать, що подальша цифрова трансформація потребує не лише розвитку електронних сервісів або технічної модернізації інформаційної інфраструктури, але насамперед системного вдосконалення адміністративно-правового регулювання. Фрагментарність нормативної бази, нерівномірність практичної реалізації цифрових механізмів, а також поява нових викликів, пов'язаних із автоматизацією управлінських процесів та використанням технологій штучного інтелекту, об'єктивно актуалізують потребу у формуванні цілісної правової моделі цифрового публічного адміністрування.

У цьому контексті особливого значення набуває забезпечення балансу між ефективністю цифрових адміністративних процедур та гарантіями прав суб'єктів підприємницької діяльності.

Перспективи подальшого розвитку цифровізації адміністративних процедур в Україні значною мірою пов'язані з гармонізацією національного законодавства із правом Європейського Союзу, розвитком інтероперабельної цифрової інфраструктури та формуванням сучасної моделі адміністративно-правового регулювання, здатної забезпечити ефективне функціонування цифрової держави в умовах європейської інтеграції та подальшої технологічної трансформації суспільства.

Список використаних джерел:

1. Міхровська М. С. Діджиталізація, діджиталізація, цифрова трансформація: зміст та особливості. *Грааль науки*. 2021. № 1. С. 128–130. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.023>.
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
3. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>.
4. Осадчий А. Ю. Цифровізація адміністративних процедур. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI ст. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.). Одеса : Юридика, 2023. Т. 2. С. 26–29.
5. Зеркіна О. О., Євстаф'єв С. М. Діджиталізація підприємництва в Україні: поняття та значення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-52>.
6. Кононенко Ж. А., Карнаухова Г. В., Балюк О. В. Цифровізація підприємницької діяльності: значення та вплив. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2023. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-08>.
7. Regulation (EU) 2018/1724 of the European Parliament and of the Council of 2 October 2018 establishing a single digital gateway to provide access to information, to procedures and to assistance and problem-solving services and amending Regulation (EU) No 1024/2012. *Official Journal of the European Union*. 2018. L 295. P. 1–38.
8. Regulation (EU) 2024/1183 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 amending Regulation (EU) No 910/2014 as regards establishing the European Digital Identity Framework. *Official Journal of the European Union*. 2024. L 2024/1183.
9. Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union (NIS2 Directive). *Official Journal of the European Union*. 2022. L 333. P. 80–152.
10. e-Residency. Your Digital ID. Your Company. Your Freedom. URL: <https://www.e-resident.gov.ee/>.
11. MijnOverheid. URL: <https://mijn.overheid.nl/>.
12. Biznes.gov.pl. Cyfrowy Biznes. URL: <https://www.biznes.gov.pl/pl>.
13. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.

14. Соловійова О. Цифровізація адміністративної процедури: сучасний стан і перспективи розвитку. UPLAN. 2024. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/tsyvrovizatsiia-administratyvnoi-protsejury-suchasnyi-stan-i-perspektyvy-rozvytku/>.

15. Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг (Порталу Дія) та Єдиного державного порталу адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text>.

16. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05 жовтня 2017 р. № 2155-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

17. Мінцифри представила досягнення та плани України щодо цифровізації адміністративних послуг на зустрічі з Європейською Комісією. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. 10 жовтня 2024 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-predstavyla-dosiahnennia-ta-plany-ukrainy-shchodo-tsyvrovizatsii-administratyvnykh-posluh-na-zustrichi-z-ievropeiskoiu-komisiieiu>.

18. Trembita. Electronic Interaction System Trembita. URL: <https://trembita.gov.ua/>.

19. Digital Public Administration Factsheets – 2025. Interoperable Europe Portal. URL: <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/iepeu-monitoring/digital-public-administration-factsheets-2025>.

20. Стадник В. В., Наскальний С. О. Цифровізація бізнесу: погляд з позицій екосистемності, конкурентоспроможності й інтеграційного розвитку підприємницьких структур. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-91>.

21. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>.

References:

1. Biznes.gov.pl. (n.d.). Cyfrowy Biznes. <https://www.biznes.gov.pl/pl>
2. Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union (NIS2 Directive). (2022). Official Journal of the European Union, L 333, 80–152.
3. e-Residency. (n.d.). Your Digital ID. Your Company. Your Freedom. <https://www.e-resident.gov.ee/>
4. Kononenko, Zh. A., Karnaukhova, H. V., & Baliuk, O. V. (2023). Tsyvrovizatsiia pidpriemnytskoi diialnosti: znachennia ta vplyv [Digitalization of entrepreneurial activity: Significance and impact]. Problemy suchasnykh transformatsii. Seriiia: Ekonomika ta upravlinnia, 9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-08>
5. Koncepciia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018–2020 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 sichnia 2018 r. № 67-r [Concept for the Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018–2020: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 67-r of January 17, 2018]. (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
6. Mikhrovska, M. S. (2021). Didzhytatsiia, didzhytalizatsiia, tsyfrova transformatsiia: zmist ta osoblyvosti [Digitization, digitalization, digital transformation: Content and features]. Hraal Nauky, 1, 128–130. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.023>
7. MijnOverheid. (n.d.). <https://mijn.overheid.nl/>
8. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2024, October 10). Mintsyfry predstavyla dosiahnennia ta plany Ukrainy shchodo tsyvrovizatsii administratyvnykh posluh na zustrichi z Yevropeiskoiu Komisiieiu [The Ministry of Digital Transformation presented Ukraine’s achievements and plans regarding the digitalization of administrative services at a meeting with the European Commission]. Cabinet of Ministers of Ukraine. <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-predstavyla-dosiahnennia-ta-plany-ukrainy-shchodo-tsyvrovizatsii-administratyvnykh-posluh-na-zustrichi-z-ievropeiskoiu-komisiieiu>
9. Osadchyi, A. Yu. (2023). Tsyvrovizatsiia administratyvnykh protsedur [Digitalization of administrative procedures]. In Yevropeiski oriientyry rozvytku Ukrainy v umovakh viiny ta hlobalnykh vyklykiv XXI st. (Vol. 2, pp. 26–29). Yurydyka.
10. Pro administratyvnu protseduru: Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 r. № 2073-IX [On Administrative Procedure: Law of Ukraine No. 2073-IX of February 17, 2022]. (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
11. Pro skhvalennia Stratehii tsyfrovoho rozvytku innovatsiinoi diialnosti Ukrainy na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025–2027 rokakh: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 hrudnia 2024 r. № 1351-r [On Approval of the Strategy for the Digital Development of Innovation Activity in Ukraine until 2030 and the Operational Action Plan for 2025–2027: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1351-r of December 31, 2024]. (2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>
12. Pro elektronnu identyfikatsiiu ta elektronni dovirchi posluhy: Zakon Ukrainy vid 05 zhovtnia 2017 r. № 2155-VIII [On Electronic Identification and Trust Services: Law of Ukraine No. 2155-VIII of October 5, 2017]. (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

13. Pytannia Yedynoho derzhavnoho vebportalu elektronnykh posluh (Portalu Diia) ta Yedynoho derzhavnoho portalu administratyvnykh posluh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 hrudnia 2019 r. № 1137 [Issues of the Unified State Web Portal of Electronic Services (Diia Portal) and the Unified State Portal of Administrative Services: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1137 of December 4, 2019]. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text>
14. Regulation (EU) 2018/1724 of the European Parliament and of the Council of 2 October 2018 establishing a single digital gateway to provide access to information, to procedures and to assistance and problem-solving services and amending Regulation (EU) No. 1024/2012. (2018). Official Journal of the European Union, L 295, 1–38.
15. Regulation (EU) 2024/1183 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 amending Regulation (EU) No. 910/2014 as regards establishing the European Digital Identity Framework. (2024). Official Journal of the European Union, L 2024/1183.
16. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No. 300/2008, (EU) No. 167/2013, (EU) No. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). (2024). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
17. Soloviova, O. (2024). Tsyfrovizatsiia administratyvnoi protsedury: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Digitalization of administrative procedure: Current state and development prospects]. UPLAN. <https://uplan.org.ua/analytics/tsyfrovizatsiia-administratyvnoi-protsedury-suchasnyi-stand-i-perspektyvy-rozvytku/>
18. Stadnyk, V. V., & Naskalnyi, S. O. (2025). Tsyfrovizatsiia biznesu: pohliad z pozytsii ekosystemnosti, konkurentospromozhnosti y intehratsiinoho rozvytku pidpriemnytskykh struktur [Business digitalization from the perspective of ecosystemity, competitiveness, and integration development of entrepreneurial structures]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 82. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-91>
19. Trembita. (n.d.). Electronic Interaction System Trembita. <https://trembita.gov.ua/>
20. Zerkina, O. O., & Yevstafiev, S. M. (2024). Didzhytalizatsiia pidpriemnytstva v Ukraini: poniattia ta znachennia [Digitalization of entrepreneurship in Ukraine: Concept and significance]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-52>
21. Digital Public Administration Factsheets – 2025. (2025). Interoperable Europe Portal. <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/iopeu-monitoring/digital-public-administration-factsheets-2025>.

Дата надходження статті: 04.11.2025

Дата прийняття статті: 01.12.2025

Опубліковано: 29.12.2025